

Namn och Nytt BOKLÅDA

Visor från förr

Anckarström han laddade

pistolerna två

Den ena han klickade

den andra small å

Och skottet flög långt

in i Gustaf.

Det hafven I väl hört

att de adelige

mördade Kung Gustaf...

□ Den visan sjöngs på 1840-talet på Vikbolandet, i dag vår färskaste "atomkommun" (Marviken), men då en fattig och rätt isolerad landsända med rikedom på barnungar och folkvisor. Där hamnade prästmannen Levin Christian Wiede, som var en skral teolog, men i stället blev en av våra stora folkvisesamlare. Det var penningknipa som gjorde att han nappade på riksantikvarie Hildebrands krok, agnad med ett stipendium. Wiede gjorde ett upprop till sina prästkolleger att de skulle göra uppteckningar, men mötte föga förståelse. De var inte roade att teckna ned församlingsbornas mer eller mindre skabrösa visor. Det var främst hans egen energi som åstadkom att paket efter paket kunde sändas till Stockholm. Där har sedan alltihop blivit liggande på Vitterhetsakademien, tills nu musikhistorikern Jan Ling forskat igenom materialet och publicerat en avhandling, "Levin Christian Wiedes vissamling", som till största delen kan avnjutas också av lekmanen.

□ Visorna var 1800-talets i särklass mest spridda och omtyckta förströelsemedel, konstaterar Ling. Det var främst industrialismen och väckelserörelsen som slog ihjäl den folkliga visstraditionen. Fiolen stämplades rent av som ett djävulens verktyg och slogs sönder av omvända spelmän och spelmanshustrur. Wiede var ganska sent ute, men lyckades ändå rädda en rik skatt av ballader, skillingtryck och visor. 353 stycken redovisas i boken, alla försedda med noter och källa. Det intressanta är att Ling lyckats spåra upp Wiedes meddelare. Här mötte man varken folkviseromantik eller "det välmående Östergyllen", däremot fattigdom och svält. Det var de usla och fattigaste som bar visan vidare, grenadjärer, båtsmän, pigor, drängar, hjon och tigger-skor. Bland kvinnorna hittade den sökande prästen några verkliga storsångerskor, exempelvis hustru Jäger i Östra Husby, som var "en levande visvärld" och kunde leverera 19 visor, varav en hon själv gjort med anledning av förste fästmannens död.

STIGSON